Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV(at)eduskunta.fi

Päiväys/Datum
24.5.2021

Dnro/Dnr
TRAFICOM/240981/03.03.01/2021

Viite/Referens
VNS 3/2021

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto julkisen talouden suunnitelmasta 2022-2025

Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenomomentti 31.01.02 on valtion talousarviossa nettobudjetoitu. Viraston toimintamenomomentin määräraha on ollut noin 80 miljoonaa euroa, joka vastaa noin 40 % toiminnan rahoituksesta. Momentille kertyvät bruttotulot, jotka ovat lähes kokonaan maksullisen toiminnan tuottoja, ovat olleet vajaa 120 miljoonaa euroa.

Osana julkisen talouden kehysvalmistelua vuosille 2022-2025 virasto on esittänyt lisärahoitustarpeita yli 25 miljoonalla eurolla kattamaan virastolla olemassa olevaa rahoitusvajetta, virastolle jo osoitettujen tehtävien sekä uusien virastolle osoitettujen tehtävien hoitamiseen. Rahoitusvaje on jo johtanut virastossa yt-neuvottelujen kautta irtisanomisprosessiin. Lakisääteisiä tehtäviä koskeva rahoitusvaje vaarantaa jo nyt viraston toimintakyvyn.

Kehyskauden alussa määrärahakehys nousee, ja suunnitelman mukaisessa tasossa merkittävin lisäys on Galileon PRS-palvelun (aika- ja sijaintitietopalvelu) rakentamiseen ja tuottamiseen osoitettava määräraha. Toinen huomattava korotus vuosina 2022-2025 aiheutuu eurooppalaisen merenkulun järjestelmän suunnitteluun, hankintaan ja käyttöönottoon tarkoitettavasta määrärahasta. Virastolle on tullut sen toiminnan aikana useita uusia tehtäviä ja myös kehyskauden ajalta on tunnistettu uusia tehtäviä, joiden hoitaminen edellyttäisi lisärahoitusta. Näihin tehtäviin ei ole nykyisessä kehyksessä kuitenkaan osoitettu tarvittavaa lisärahoitusta, mihin liittyvää taloustilannetta on avattu tarkemmin lausunnon lopussa.

Eräät viestinnän maksut - ja eräät liikenteen maksut –momenteille tuloutetaan viraston kantamat veronluonteiset maksut. Lentoliikenteen ja katsastustoiminnan valvontamaksuun (momentti 11.19.05) ja tietoyhteiskuntamaksuun, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksuun, postitoiminnan valvontamaksuun sekä varmennemaksuun (momentti 11.19.04) liittyvät viraston tehtävät rahoitetaan tuloja vastaavalla toimintamenomäärärahalla, joka muodostaa merkittävän osan viraston budjettirahoituksesta. Poikkeustilanteesta johtuen liittyy tulojen ennakointiin poikkeuksellista epävarmuutta.

Liikenne- ja viestintävirasto hoitaa useita valtionavustuksiin liittyviä tehtäviä. Virastolle siirtyi 2020 uutena tehtävänä raitioteiden valtionavustustehtäviä, ja nämä MAL-sopimusten mukaiset avustusmäärärahat on huomioitu Avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin -momentilla (31.10.30). Eräät avustukset –momenttiin (31.10.31) sisältyy kävelyn ja pyöräilyn edistämisen ja yksityisteihin liittyvien avustusten määrärahat.

Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen -momentin (31.20.43) määräraha on osoitettu kauppamerenkulun tukiin. Viraston myöntämät tieliikenteen turvallisuustoiminnan avustusten määrärahat kuuluvat Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin (31.20.51) –momentille. Virasto vastaa myös saariston liikenne- ja kuljetuspalveluiden rahoituksesta valtion talousarvion puitteissa (31.20.54 saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostot ja kehittäminen).

Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen momentin (31.20.55) määrärahaa käytetään lentoliikenteen palvelujen ostoihin, suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tukemiseen ja liikennepalveluiden kehittämishankkeisiin sekä liikkumisen ohjaukseen.

Liikenne- ja viestintävirasto hoitaa valtion televisio- ja radiorahaston kirjanpitoa ja toteuttaa määrärahasiirrot talousarviosta (31.20.60) rahastoon sekä tilittää varat Yleisradio Oy:lle. Määrärahasiirtoihin tarkoitettu määräraha on kehyskaudella noin 555 miljoonaa vuodessa. Määräraha tarkistetaan vuosittain indeksintarkistuslausekkeella.

Taloudellisen tilanteen vaikutukset Liikenne- ja viestintävirastossa

Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviä koskeva lainsäädäntö on keskeisessä roolissa viraston toiminnan ja talouden ohjauksessa. Viraston toimiala on hyvin laaja ja ollut jo usean vuoden ajan nopeasti kehittyvä. Viraston toimintaprosesseihin ja talouteen merkittävästi vaikuttavia säädösmuutoksia on tehty useita vuosittain.

Lainsäädäntömuutokset eivät kuitenkaan aina kytkeydy valtion talousarvion valmisteluun ja sitä kautta viraston toiminnan rahoituksesta tehtäviin päätöksiin. Viraston tulee joka tapauksessa pyrkiä huolehtimaan sille asetetuista tehtävistä, vaikka rahoitusta ei olisi tehtävien hoitamiseen myönnetty.

Liikenne- ja viestintäviraston on tehnyt toimintansa käynnistyttyä vuoden 2019 alusta alkaen monia lisärahoitusesityksiä talousarvioprosesseissa. Osana julkisen talouden kehysvalmistelua vuosille 2022-2025 virasto on esittänyt lisärahoitustarpeita yli 25 miljoonalla eurolla kattamaan virastolla olemassa olevaa rahoitusvajetta, virastolle jo osoitettujen tehtävien sekä uusien virastolle osoitettujen tehtävien hoitamiseen. Rahoitushakemuksia uusiin tehtäviin on osittain huomioitu vuosien 2022-2025 kehysvalmisteluun sisältyväksi.

Virasto on kuitenkin joutunut jo 2.12.2020 käynnistämään lähes koko henkilöstöään koskevat yt-neuvottelut taloutensa tasapainottamiseksi ja sitä tukevien rakenne- ja tehtävämuutosten toteuttamiseksi, jotta virasto voisi jatkossakin turvata palvelut kansalaisille ja organisaatioille. Virasto on lisäksi toteuttanut ja suunnitellut merkittäviä säästötoimenpiteitä.

Vallitsevassa taloustilanteessa Liikenne- ja viestintäviraston käynnistämät yt-neuvottelut olivat viimesijainen keino ja ehdottoman välttämättömät viraston talouden tasapainottamiseksi. Yhteistoimintaneuvottelut on saatu päätökseen toukokuussa. Neuvottelujen lopputuloksena irtisanomisten määrä saatiin alle puoleen suunnitellusta, enintään 56 henkilöön. Virasto pyrkii edelleen vähentämään suunniteltujen irtisanomisten määrää uudelleensijoittamalla ja -kouluttamalla henkilöstöä.

Sirpa Korhonen
Talousjohtaja
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom